

DEMOKRACIJA

Leto VII. - Štev. 4

Trst - Gorica 30. januarja 1953

Izhaja vsak petek

Izbrisati nas hočejo

Razlika med načeli, za katera smo se v drugi svetovni vojni borili, trpeli in umirali, in med stvarnostjo, kakršno doživljamo, postaja na žalost na tem koščku stare Evrope, ki se imenuje Svobodno tržaško ozemlje, vsak dan večja.

Odstanitev dvojezičnih napisov v nabrežinski občini je pri tem samo skromen člen v dolgem nizu ukrepov in postopkov, ki ne morejo delati časti nobenemu resnično svobodoljubnemu in demokratičnemu človeku.

V tem času, ko dosegata sezona kulturnih in družinskih prireditvev svoj višek, pa se moramo spomniti še neke druge, po svojem pomenu ne mnogo manjše krivice.

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu je lansko in predlansko leto z velikim uspehom izvedlo svoj »Slovanski ples«. To sta bili najelitnejši prireditvi, ki smo jih imeli tržaški Slovenci vse odkar nam je drhal pod Grintinim vodstvom požgala naš, z lastnim denarjem in žulji postavljeni Narodni dom. Posebno drugi »Slovanski večer« je uspel nad vse pričakovano. Udeležili so se ga številni evropski funkcionarji, ki so se tako lahko na lastne oči prepričali, da imamo tržaški Slovenci tudi stvarno izobraženost in meščanstvo, ter da nismo taki bosopeti razcupanci, kakršne nas slikajo premnogi člani celo v nekaterih italijanskih listih, ki hočejo veljati za resne.

Seveda nekaj takega ni moglo biti prav tistim, ki želijo, da se Slovenci v Trstu ne vidi. In kakor so pred kratkim morali izginiti dvojezični napisi na glavni cesti, ki veže Trst z Italijo, da bi bil tako vsaj na zunaj izbrisan obstoj slovenskega pasu, ki loči Trst od strnjene italijanske narodnostne ozemlja, prav tako so isti krogi poskrbeli, da bi Slovence ne bila v Trstu več na razpolago nobena dvorana, v kateri bi se lahko dostojno predstavili. Mestno gledališče, ki se vzdržuje s podporami mestne blaginje, v katero prispevajo davkoplačevalci obeh narodnosti, hoteli, ki so navadna trgovska podjetja, vse to mora biti za Slovence tabu. Administrativni ukrep ali grožnja za bojkotom dosežeta prej ali slej svoj smoter.

In vendar smo Slovenci avtohtono prebivalstvo teh krajev, zrastle z zemljo, po kateri hodimo, in nihče nam ne bi smel odrekati pravic, ki izhajajo iz načela enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in sorazmernega upoštevanja. Neustotno je, da smo to povedali tistim, ki so odgovorni za upravo v teh krajih, kakor tudi tistim, ki jih dejansko upravlja. Med slednjimi smo to povedali našim sorojakom italijanske narodnosti, kakor tudi tistim, ki nam prihajajo ukazovati in videti z juga. Ne prvi ne drugi niso nikdar mogli ovreči upravičenosti naših zahtev, toda vsemu je sledil nekakšen »numpak...«.

In od pičice, ki so sledile tej besedi, se stvari niso premaknile niti za las, pa naj bo to na zavezniški ali italijanski strani. Prvi so si z neštetimi obljubami in konferencami sami zavezali roke, drugi pa se zavedajo položaja in skušajo s silo in brezobzirno izvesti svoj program do kraja. Dober del tukajšnjih zavezniških funkcionarjev vidi škodljivost, nevarnost in strahotnost zapostavljanja, kateremu so priča in zanj, hočeš nočeš, tudi odgovarjajo, a jim manjka poguma, da bi po svoji pameti nepristransko posegli v stvar in pripomogli k znosnemu sožitju vsega tukajšnjega prebivalstva. Na italijanski strani pa manjka širokogrudnosti in samokritike, ki bi omogočila, da uvidijo lastne napake ter spoznajo, da je vsako nasilje kaj dvozen meč!

Kajti če ne bi bilo tako, kje bi si mogli sicer predstavljati in kdo nam bo izven Trsta sploh verjel. Če povemo, da v tem skoro 300.000 prebivalcev obsegačem mestu, od katerih jih je vsaj petina Slovencev, 60.000 ljudi ne more dobiti niti za pošten denar vsaj za en večer na uporabo dvorano, v kateri bi se lahko veselili, da o gledaliških in koncertnih večerih sploh ne govorimo.

In vendar je takol Pred Bogom in ljudmi dvigamo to svojo obtožbo, težko in usodno, tožbo proti postopku in politiki, ki nas hoče, o črta na krivico in silo močnejšega, izbrisati in udušiti. Dvigamo jo pred javnostjo in njeno vestjo, kajti v drugi polovici dvajsetega stoletja, v osmem letu obstoja Združenih narodov in po šestih letih odkar živimo pod zaščito njihovega Varnostnega sveta, še vedno ni nobenega sodnega dvora, na katerega bi se lahko obrnili.

— CIN

Trst in Dullesova pot v Evropo

Komisija socialistične internacionale pride v Trst, da preuči naše prilike

Kakor vse kaže, bo začetek februarja glede tržaškega vprašanja spet zelo živahen.

Evropo bo obiskal novi ameriški zunanji minister, John Foster Dulles, ki ga bo na tem potovanju spremljal Stassen. Rimski krogi so že napovedali, da bodo ob tej priliki državnemu tajniku spet pokazali smenice 20. marca, ter bodo zahtevali njeno izplačilo, t. j. Trst Italiji! Na to ga je pripravil že italijanski veleposlanik v Washingtonu, ki je imel z njim razgovor.

Dulles potuje v Evropo predvsem, da se na hitro spozna z različnimi vidnimi osebnostmi zavezniških držav ter da se prepriča, če je Evropa v obrambnih pripravah res tako počasna, kakor ji očitajo mnogi Američani in celo nekateri Evropejci. Ker je Italija tudi eden izmed členov v tej verigi, čeprav ne prav močan (kakor se je slikovito izrazil neki ameriški časnikar), je zelo verjetno, da bodo v Rimu skušali ponoviti izsiljevalni manevar, s katerim so decembra prepadli na sestanku Atlantskega sveta v Parizu. Takrat so namreč zahtevali, da je treba Jugoslavijo prisiliti, naj prepusti Svobodno tržaško ozemlje Italiji, če tega noče, pa ji je treba odvzeti vso nadaljnjo pomoč.

Kakor je znano, je ta italijanski poskus takrat propadel in so o tem italijanski listi obširno pisali. Zato nima izgledov na uspeh posebnega danes, ko je Jugoslavija gonilna središče uspešno se razvijajoče akcije za sklenitev Balkanske zveze, ki je zahodnim zaveznikom nujno potrebna ter zelo pri srcu. Upati je tudi, da se Dulles pri samem nastopu svoje službe ne bo dal potegniti v kakšne nepremišljene izjave, ki bi potem imele takšne posledice, kakršne je rodila teatralna Bidaultova na nekem balkonu italijanskega mesta Turina na predvečer parlamentarnih volitev. Prepričani smo tudi, da se Dulles, kot star in izkušen politik, ne bo dal tako enostransko obvestiti in omrežiti, kakor pa je bil to n. pr. primer z mladim senatorjem Kennedyjem, ki so ga italijanski iredentisti vodili po Trstu kakor mladega medveda, ga izvajali tako daleč, da je dal iredentistične izjave ter mu prepričali, da bi stopil v stik tudi z drugimi skupinami, ki imajo v našem mestu določen politični vpliv in besedo. Tak način obveščanja in razgledovanja »na lico mesta« res ne veča ugleda najvišjega doma vodilne demokratične velesile in plemenitega naroda Združenih držav. V ostalem pa je to novemu znanjenu ministru prav tako znano kakor nam in pričakovati je, da bo nova vlada, ki je prišla na krmilo z Eisenhowerjem, uvedla tudi glede tega nove metode, ki bodo uspešneje čuvala našelo objektivnosti.

Medtem ko bo John Foster Dul-

les obiskal samo prestolnice, nam pa napovedujejo, da bo komisija Socialistične internacionale obiskala prav naše mesto, da se tu prepriča o umestnosti in koristnosti italijanske zahteve po takojšnjem plebiscitu, s katerim naj se odloči usoda Svobodnega tržaškega ozemlja. Tudi v tej mednarodni organizaciji nimajo iredentisti prav velikih uspehov. Namesto da bi ostale socialistične stranke enostavno sprejele italijansko zahtevo ter jo podprle, so najprej v Milanu ustanovile posebno komisijo, ki naj stvar prouči, nato pa so zdaj sklenile, da si morajo njihovi delegati najprej vse osebno ogledati.

To ni prav znak velikega zaupanja, po raznih glasovih, ki krožijo v svetu o italijanski politiki v Trstu in o Trstu, pa je to popolnoma razumljivo. Če bodo hoteli delegati biti odkritosrčni in vestni, bodo ob svojem obisku lahko na lastne oči videli, kako v tem mestu še vedno niso niti najmanj povrnjene materialne škode, ki jih je povzročil fašistični režim, kako se ljudem, ki so bežali pred fašizmom, pod demokratsko vlado in ob splošnem nezanimanju zaveznikov jemlje državljanstvo in s tem možnost za življenje v njihovem rodnem mestu, kako je za izdajanje potnih listov na Svobodnem tržaškem ozemlju, ki je pod upravo Varnostnega

sveta, pristojno italijansko notranje ministrstvo, in to ne samo za svoje državljane, temveč tudi za ljudi brez državljanstva, od katerih jih je zaradi policijskega in samovoljnega postopanja tega ministrstva veliko že od konca vojne praktično konfiniranih v Trstu.

Vse to in še veliko drugega bo lahko spoznala ta komisija, če bo le dovolj temeljita ter ne bo hotela vse svoje preiskave in študije zaključiti v dveh borih dneh, v glavnem na bankekih in sprejemih, kakor je to delal senator Kennedy. Ko bo vse to spoznala, se bo pa njen pogled moral ustaviti tudi na dejstvo, da je pri zadnjih volitvah glasovalo 42 odstotkov volivcev za stranke, ki zagovarjajo samostojnost našega ozemlja in potem ji ne bo preostalo drugega, kakor da pomolovno pogleda na italijanski predlog, ki zahteva takojšen plebiscit, ki naj izhaja iz vseh obstoječih krivic in na katerem naj ne bo dana možnost, da bi prebivalstvo zahtevalo tudi to, kar je v srce večine tukajšnjih domačinov, to je: Svobodno tržaško ozemlje!

Komisija Socialistične internacionale namreč ni zastopnik vlad, ki so sužnje zunanje političnih kombinacij in interesov, temveč je predstavica širokih demokratičnih množic, ki svojih načel ne morejo izdati.

„Zdravniška zarota“ v Moskvi

Komaj so v Pragi dobro pospravili vešala in izravnavali grobove Slenskega, Clementisa in ostale družbe, že prihajajo iz Moskve novice, da so zaprli skupino sovjetskih zdravnikov judovskega pokolenja, ki da je stregla po življenju raznim sovjetskimi motogromi.

Samo, po sebi je razumljivo, da so aretiranci že vse priznali. Zdravnik Vovskij je n. pr. priznal, da je od ameriške judovske podporne organizacije po posredovanju moskovskega zdravnika Simeleviča in židovskega nacionalista Mihoelsa prejel nalogo, da odstrani razne »ruske osebnosti«.

Kaj se bo po vsem tem v Moskvi zgodilo? Po znanih postopkih bo čez nekaj časa v Moskvi senzacionalen proces. Po izkušnjah zamisljen amalgamiranja, bodo po pokazani potrebi zatrievali, da je nalog za odstranitev čisto ruskih ljudi izdal ta ali oni tuji državnik. Amerika, Anglija, Francija in porodje imperialistov, država Izrael, bodo v obtožnici gotovo zavzemale važno mesto in končno bodo moskovski radio in za njim »L'Unita« in njen slovenski repak »Delo« objavili: »Zdravniški morilci, zločinci in plačani agenti tujih vojniskih središč so prešli zaslužno kazen.

Kdo bi mogel še resno razpravljati s takimi izrodki fantazije sov-

jetske tajne službe? Kvečjemu si lahko samo postavimo vprašanje, kako to, da je toliko opevana in v svoji vnemi tako neutrudljiva sovjetska tajna policija, ki razpolaga z vsemi izdelki svojih konkurentov GESTAPA in OVRE, po skoraj štirih letih odkrila, da je Zdanov umrl zaradi zdravniških zločinov in da je za odkritje vzrokov smrti Šerbakova rabila polnih osem let! Če samo to vprašanje odkriva upravičeni sum, da so v Sovjetiji iz določenih razlogov sprejeli vzroke Zdanove in Šerbakove smrti. Ti tipli razlogi azijske prekanjenosti so Kremlju dobrodošli zaradi nujnih notranjih in zunanje političnih potreb.

Zdanova smrt je bila mnogim sovjetskim oblastihlepnem pravno odrešenje. Z njegovo smrtjo se je zaključila težka konkurenčna borba na življenje in smrt med tekmeči za Stalinovo politično in predvsem oblastniško dediščino. Zdanov je veljal za udarnika in zaletele, ki se je stalno zavzemal za ostrejšo in hitrejšo nastop proti Zehodu. Tudi v notranji politiki, posebno v poljedelstvu je Zdanov zahteval hitrejšo in radikalnejšo ukrepe. Zmagala je nasprotna strla in tej je sam Stalin dal svoj končni blagoslov na zadnjem partijskem kongresu.

VKLJUB NASMESKOM NAPETO OZRACJE. Z leve na desno: TITO IN SKOFJE AKSAMOVIC, LAH IN BURIC

Maršal Tito in katoliški škofi

Jugoslavija hodi po sovjetskih stopinjah

Od 23. do 26. septembra lani je bila v Zagrebu konferenca katoliških škofov, zaradi katere je kasneje dvignil jugoslovanski režimski list veliko prahu in v zvezi z njo je prišlo tudi do prelomitve odnosov z Vatikanom.

Takrat so titovske oblasti oditale skovano, da kujejo zaroto, da se seljajo na nedovoljena zborovanja itd. Iz poročila, ki so ga sredi tega meseca objavili tudi italijanski listi, pa smo izvedeli, da ni bila ta konferenca tako tajna, saj so na njej prevzaprav sestavili spomencio, v kateri so Titu obvestili o svojem sestanku in o sklepih, ki so jih sprejeli. Škofi so se v spomencio pritožili, da so ostale vse njihove dotedanje prošnje in pritombe vedno brez odgovora, in zato so sklenili, da se obrnejo do samega Tita, kateremu so obenem sporočili svoje predloge za ureditev razmerja med katoliško cerkvijo in državo.

Škofi so seveda predlagali eno, Tito pa je mislil nekoliko drugače. Najprej je dvignil hrup, da je nameraval dovolj razlogov za prekinitev vseh zvez z Vatikanom, nato pa se je pomiril ter je 8. t. m. povabil škofe na obisk v Beograd. S tem je jasno pokazal, da hoče hoditi po isti poti, kakršno uveljavljajo komunistične oblasti v ostalih ljudskih demokracijah, posebno na Poljskem. Tudi kominformisti, ki se zavedajo, da Cerkev ne morejo nenkrat ubiti, jo skušajo najprej osamiti ter skleniti ločene sporazume z njenimi narodnimi zastopniki, ne pa z Vatikanom. V ostalem pa ni to nič čudnega. Tito je pač dolgo hodil v moskovsko šolo in nekaj mu je vendarle ostalo.

Kakor nam kaže slika, se na sestanku niso prav črno gledali. Bil je pač diplomatski razgovor z obojestranskimi nasmeski. S tem pa seveda še ni rečeno, kakšen bo konec. Tudi Stepinca smo gledali na različnih slikah: kot nadškofo je enkrat med odličniki prisostvoval proglasitvi Ljudske republike Hrvatske, nato pa se je vključil temu znašel na zatožni klopi v glavnem zato, ker je bil dovolj hraber, da je režimu očital njegove zločine. Režim, ki ima, vsaj za fizično nasilje, škarje in platno v rokah, dela pač, kar mu trenutno najbolj odgovarja.

Zaenkrat je gotovo vsaj nekaj: septembrska škofovska konferenca je dosegla svoj prvi taktični smoter — pričeli so z razgovori. Poročilo o prvem sestanku je namreč vedelo povedati, da je bila ustanovljena komisija, ki snaj pripravljati načrt splošne rešitve odnosov med državo in katoliško cerkvijo v Jugoslaviji na osnovi želja zastopnikov katoliške cerkve in stališča vlade.

Besede so torej dovolj zgovorne: obstajata dve stališči. Kako jih bodo in ali jih bodo izravnavali, bo pokazala bodočnost. Vsekakor pa se nekaj dela, saj se je Tito po svoji izvolitvi za predsednika republike na svoji poti na Brione ustavil v Zagrebu, kjer je z zastopniki katoliške cerkve nadaljeval svoj v Beogradu začeti razgovor. Seveda si pa zaradi tega nihče ne sme predstavljati, da bi titovcem prenehali biti načelno protiverski, in da bo režim tudi v primeru kompromisa gledal Cerkev s prijaznim očesom.

Nasmeski so v rezervi samo za sprejeme...

Kranjske vloge v Sloveniji

Po podatkih »Slovenskega poročevalca« imajo Slovenci vloženih 907 milijonov dinarjev pri Narodni banki. Največ so vlagali Primorci, nato Ljubljanci in prebivalci Celja in Kranja.

Italijanska razočaranja

Tudi človek, ki je najbolje razpoložen do Italije, mora na osnovi dogodkov zadnjih 15 dni priti do spoznanja, da so protijugoslovanske spletke italijanske politike ostale brez uspeha.

Medtem ko so prizadevanja na italijanski strani šla za tem, da bi glede tržaškega vprašanja prišlo do enotne fronte pri zahodnih silah in pri neslovanskih silah Bliznjega vzhoda, se na angleški, turški, grški in še na drugih straneh ponavljajo stereotipni pozivi Italiji in Jugoslaviji, naj bi se končno le že sporazumeli. Vendar so pa ti pozivi, kakor je za zdaj razvideti iz načina, kako Jugoslavija in Italija nanje reagirata, zaenkrat še čisto platonске prirode.

V teoriji sta namreč obe vladi za sporazum, vendar je pa ta sporazum na italijanski strani vezan na arešitev tržaškega vprašanja, to se pravi na predajo Trsta Italiji vsaj v čisto upravnih, če že ne v državnopravnih obliki. Na jugoslovanski strani sicer ne postavljajo nobenega jasnega pogoja, vendar pa je gotovo najmanj to, da v tem primeru zahteva brezpogojno opustitev zahtev po področju B. To izgleda, da sta pogoja na eni in drugi strani, na katere protistrani v nobenem primeru ne moreta pristati, kar je bilo v ostalem lahko predvideti.

Tisto pa, česar na italijanski strani niso predvidevali in kar vsaka-mor pomeni hud udarec za italijanski ponos, je pa gladka odklonitev »unictima«, ki ga je Italija postavila glede njenega sodelovanja pri obrambi Bliznjega vzhoda in tržaškega vprašanja. »Brez Trsta — so rekli in sporočili iz Rima — ne bo jugoslovanskega sodelovanja v atlantski zvezi in ne italijanskega sodelovanja na Bliznjem vzhodu.«

Brez dvoma Italija dosti laže preleti zahodnjakom, kot pa bi to mogla Jugoslavija. Kajti Jugoslavija ne more več izbirati med Vzhodom in Zahodom, ker je pač nepreklicno vezana na Zahod. Italijani so pa mislili, da morejo ne glede na večstoletno vlogo slovenskih delcev kot »antemurale«, predžidje Italije nasproti Vzhodu, svojemu vojnemu sodelovanju dodeliti bolj zamah na tehnični kot pa jugoslovanskemu sodelovanju. Toda glejte, to so se Italijani hudo prevarili. Turki in Grki so bili polni komplimentov na naslov Italije in De Gasperi je bil povsod lepo sprejet, vendar tistega, za čimer je stremel ob svojem posetu, ki ga je napravil pred turškimi in grškimi obiskom maršala Tita, na ni dosegel. V kolikor je šlo za slavo loke in razsvetljava pirskega ulice, za napitnice in počastitev, se De Gasperi gotovo ni maral razloga pritoževati. Vendar pa

te počastitve, kolikor se iz izvršenih in nameranih posetov Koprulja in Stefanopulosa da presoditi, ne pomenijo več kot tisto, čemur Italijani pravijo »sladkor na jagode«. Bistvo leži v tem, da so se tri države, katerih ozemlja segajo od Male Azije pa do tržaškega zaliva, trdno povezale in da je njihovo vojno in diplomatsko sodelovanje zgrajeno, kar je gotovo v korist zahodnega človeštva, na trdnih tristranskih vzajemnih obljubah.

Če je Italija stremela za tem, da osami Tita in da izrabi njegov spor z Vatikanom v namene svoje politike, tedaj je imela dovolj priložnosti, da bi razumela, da ima taka politika slabljenja Jugoslavije za naravno posledico prav nasproten rešnik, in sicer utrditve položaja današnjega režima. Nič bolje se ne godi tudi separatističnim težnjam raznih emigrantskih odborov, ki jih podpira ali vzdržuje Italija. Če bi se tem težnjam hotelo dati nekakega zamaha, bi bilo treba podžigati skrajni revizionizem, toda za tak revizionizem skrajnih mer se ne morejo ogreti niti najbolj mednarodni nasprotniki Titovega komunizma.

Ali kljub vsemu temu je le težko pričakovati, da bi tudi ta vrsta italijanskih neuspehov imela za pomemben razloga pritoževati. Vendar pa

(Konec na 2. strani)

VESTI z GORIŠKEGA

Kraigherjevci in njihova dejanja

V torek 28. oktobra 1952 je Boris Kraigher, Titov minister v Sloveniji, imel predvolumno zborovanje v Solkanu med svojimi volivci, kjer je med drugim dejal sledeče:

»Odnosi z Italijo in njenimi voditelji so vsem znani. Nam, zlasti tu ob meji, pa je na tem, da utrjujemo naš družbeni red, ker s tem dajemo moralno pomoč socialističnim silam onstran meje, da se laže razvijajo, naši nacionalni manjšini pa moralno moč, da kljubuje protiučevalcu. Sme zainteresirani tudi na tem, da živimo v dobrih sosedskih odnosih z ljudmi ob meji. To je tudi najboljše orožje v borbi proti raznim izdajalcem nacionalnih in socialnih interesov na oni strani meje. Sfiligojevega kova, ki sede v reakcijski barki klera in gredo v sovražstvo do lastnega naroda celo tako daleč, da bi radi zdaj pri dokončni razmejitvi z Italijo odtrgali pa čeprav majhne delčke našega nacionalnega ozemlja in naših ljudi, da bi jih izročili v kremplje izkoriščevalcem in potujčevalcem in Italiji.« (»Nova Gorica«, štev. 44, 31. okt. 1952.)

Titovemu policijskemu vodji, komunistu Borisu Kraigherju, odgovarjamo nekoliko zakasnelo, ker mu v času goriških volitev nismo po nekem naključju utegnili povedati, kar je prav. Boris Kraigher je tisti rdeči modrijan, ki je leta 1945 vodil komunistično fratelančno politiko v Trstu za vso Primorsko in ki je zaradi svoje nezmožnosti in plitkosti kriv, da so prišli na površje nacionalistični italijanski elementi, namesto da bi z zavetniki sodelovali Slovenci, kot jim je bilo ponudeno. Posledice napake, ki jo je Boris Kraigher zagrešil, so danes razvidne na upravnem polju na Tržaškem, kjer našemu ljudstvu ozkosrčno vladajo samo Italijani. Isto je veljalo na Goriškem do 15. septembra 1947! Na teritorialnem polju pa smo Slovenci prav zaradi take politike izgubili Gorico, Benečijo in Trst.

Komunistu Borisu Kraigherju je bilo pač vseeno, če prideta Goriška in Trst pod Jugoslavijo ali ne. Glavno je bilo in je, da na oblasti v Jugoslaviji stojé komunisti in Kraigher z njimi!

Izdajalci nacionalnih in socialnih interesov na oni strani meje (to je v Italiji, op. ur.) Sfiligojevega kova znajo povedati, da so ves čas fašizma kljubovali njegovemu nasilju in njegovi raznarodovalni politiki ter trpeli po konfinacijah in ječah, ker so svoj rod in svojo zemljo goreče ljubili. Boris Kraigher pa jo je s svojim očedom in sploh z vso družino popihal iz Gorice v Jugoslavijo na bolj udobna in varna tla. Tam je potem tako vneto branil »nacionalne in socialne interese« domovine in ljudstva, da je kot komunist ro-

varil proti državi, to je proti Jugoslaviji, in prišel v zapor. Tako je Boris Kraigher spoštoval zakone lastne države, ki so nudili popolno svobodo vsem državljanom v duhu spoštovanja človeških pravic po znanih starih demokratičnih načelih!

Boris Kraigher imenuje »izdajalce nacionalnih in socialnih interesov« vse demokratične Slovence, ki ne upogibajo hrbtenice pred njim in pred njegovo nasilno politiko, ker hočejo živeti po človeški dostojnosti ter svobodni po pravih demokratičnih svobodah.

Ljudi »Sfiligojevega kova« pa komunist Boris Kraigher v Sloveniji zapira in obseda na teška leta ječe, da bi se jim upal dokazati kakšne krivde, razen one, da niso komunisti in da so Sfiligojevi sorodniki. Tako Sfiligojevo sestro in tisoče drugih, proti katerim nima dokaza krivde!

Kraigherjevi biriči pa, ki so se navedli delati v njegovi službi in so raje pribežali v Italijo, so junija 1952 izpovedali s točnimi podatki, da je v nočtu tudi ugrabitel samega dr. Sfiligoja!

Kot že našega Slavkota Uršiča leta 1947!

Tako kraigherjevci varujejo in ščitijo »nacionalne in socialne interese« slovenskega ljudstva! Ali je to tista »enotnost« in »skupnost« vseh zamejskih Slovencev, ki jo goriški frontaši iščejo?

Izdajalci »Sfiligojevega kova«, ki so ves čas fašizma trpeli preganjanja,

niso nikoli iskali kakih materialnih koristi, zato tudi niso nikoli šli »tako daleč«, da bi radi zdaj pri dokončni razmejitvi z Italijo odtrgali, pa čeprav majhne delčke našega nacionalnega ozemlja in naših ljudi. Da se izognejo komunističnemu nasilju v domovini, so zapustili dom in zemljo ter šli po svetu iskati si varno zavetišče in pošten kruh. Svoje zemlje niso tuju nikoli prodajali ali ponujali, ker jim je poštenost nad vse draga svetinja! Res pa je, po točni ugotovitvi, da je kaj takega zahteval nekdo, ki so ga sfiligojevci poznali vedno za kraigherjevca! Njegovo ime naj javnosti odkrije Kraigher sam, če ima korajžje!

Ta Kraigherjev odpadnik, ki se poteguje, da bi njegov koščič zemlje prišel pod Italijo, ni bil nikoli v vrstah slovenskih demokratičnih komunističnih sil! Sramoto nosijo torej vedno samo kraigherjevci in njihova organizacija. Zavednim in poštenim Slovincem kaj takega ne pride niti na misel.

Kraigherjeva megalomanija in koristolovstvo gresta zelo daleč: s policijskimi povelji sklicuje volilna zborovanja in trdi, da je »med svojimi volivci«. Njegov oče je decembra 1938 v Jugoslaviji tudi kandidiral na državnoborskih volitvah in dobil, reci in piši: en sam glas!

Zato se pa kraigherjevci masučejo nad tistimi, ki so res narodno zavedni in držijo hrbtenico vedno pokonci!

Zastopniki sindikatov pri prefektu

Pod vodstvom tajnika goriških svobodnih sindikatov, dr. Ciana, se je zglasilo pri goriškem prefektu posebno odposlanstvo, ki mu je predložilo težke gospodarske in socialne razmere v naših krajih in prosilo za učinkovit vladni nastop, da bi to pereče vprašanje rešili. Odposlanstvo je poudarilo število brezposelnih, ki je na Goriškem največje v Italiji. To trdimo predvsem zaradi velikega dotoka in obstoja istrskih beguncem, ki spodri-vejo celo italijanski domači živelj. Gorica ima namreč 10 odstotkov brezposelnih, dočim je odstotek brezposelnosti v ostalem državnem ozemlju okrog 4,4 odst. Ezulov je po statističnih podatkih iz leta 1951 na Goriškem kar 9518.

Odposlanstvo je zahtevalo pomoč krajevni industriji s posebnimi naročili, začetek novih javnih del in revizijo proste cene, ki, kot kaže, služi le skromni peščici nekaterih trgovcev in industrijcev.

Podoficirski tečaj

Razpisan je natečaj za 700 podoficirskih mest pri orožnikih. Tečaj bo začel 15. oktobra 1953 v Firancah in v Moncalieri. Tečaja se lahko udeležijo tudi mladeniči, ki niso orožniki.

NATEČAJ

Zavarovalnica za nezgode pri delu v Gorici razpisuje javni natečaj za 7 uradniških mest. Natečaj se zaključuje 28. februarja. Podrobnosti daje zavod sam.

Kaj je z vojno odškodnino?

Kdo bo plačal, kar so partizani rekvirirali in prejeli

Kakor vsaka vojska, tako so tudi slovenski partizani in z njimi tudi italijanski »Garibaldinci«, rekvirirali med vojno vse, kar so potrebovali, in najemali denarna posojila.

Naši kmetje so jim dajali živež, obleko, perilo, obutev, orodje, kolesa, avtomobile, stroje, živino, denar in tako dalje. Poleg tega so tudi delali zastoni, toda v obljubo, da bo tudi to delo nekoč plačano.

Italija je izdala poseben zakon za odplačevanje škode, ki jo so državljani utrpeli zaradi rekvizicij po partizanskih in sploh vseh zaveznških silah. Goriška Finančna intendenca je take prijave sprejela, zdaj pa tozadevne odškodnine ne izplačuje za rekvizicije po slovenskih partizanih, kot da bi ti ne bili tvorili zaveznške sile, in čaka navodila iz Rima, če naj take primere smatra kot zadevo vojne škode.

Ne glede na to, če Italija to škodo plača ali ne, ostane še veliko

številco primerov dajatev naših ljudi, ki jih italijanski zakon ne jemlje v poštev. Zato je potrebno in pravično, da v takih primerih povrne škodo jugoslovanska vlada.

Posebna zakonodajna komisija je vnesla v zakonski osnutek zahtevo, da se pri ocenjevanju vojne škode, ki je nastala na ozemlju, ki je po mirovni pogodbi prešlo pod druge države (kolonije, Julijska krajina, Svobodno tržaško ozemlje) pomnoži 15-krat vrednost od 30. junija 1943. Na ostalem državnem ozemlju se pomnoži za kvadruplo le 5-krat.

Kriviča za izostanek obnove v Doberdobi

Cesto čitamo v »Demokraciji«, da pripravila vlada nov zakon za izplačevanje vojne odškodnine, in smo s precejšnjo nejevoljo sprejeli vest, da nameravajo odplačati vso škodo v preveč dolgem roku trideset let. Kdo pa bo čakal tako dolgo?

Pravzaprav bi moralo biti v Doberdobi šest po Nemcih za represalijo požganih hiš že zdavnaj obnovljenih, saj so jih hoteli zavezniki obnoviti že leta 1946, pa so to preprečili takratni rdeči vodje fratelančne politike, ki so nam prepovedali sprejeti kar koli dobrega od zaveznikov, češ da bo že skrbela za vse ljudska oblast, to je komunistična partija.

Samo zaradi te neumne fratelančne politike štrlijo še danes v zrak ruševine teh naših hiš! Vaščani moramo poleg požigalcev obsoditi tudi krivce, da hiše niso še obnovljene, posebno ko imamo tako veliko potrebo stanovanjskih hiš!

Lov na lisico v Doberdobi

Ne mislite, da gre za kako brhko doberdobsko lisico, ki jo lahko srečate tudi v naši plesni dvorani in ki vas očara, da je kaj!...

Topot gre za lov na pravo lisico, štirinogato, dolgorepko in zvrtorepko lepega kožuha, ki skače ko blisk po kraških krajih!

Na lov na tako lisico so v nedeljo 1. februarja vabljani vsi lovci, saj se ga lahko udeležijo prav vsi! Zbirališče je ob 8. uri zjutraj v gostini pri Viktoriji!

Obeta se lepa zabava in bogat plen!

Odločba prosvetnega ministra

Člen I: Odprt je natečaj za 20 mest na višji učiteljski šoli »Maggiostrova« za dosego diplome v šolskem nadzorovanju (svigilanza scolastica) za dobo treh let (1952-53-1954-55). Natečaja se lahko udeležijo samo redni učitelji, ki so že vpisani na tej višji učiteljski šoli »Maggiostrova«.

Člen II: Tisti, ki se hočejo udeležiti natečaja, morajo predložiti do 15. februarja svojemu šolskemu

skrbniku prošnjo za sprejem, naslovljeno na Prosvetno ministrstvo, s sledečimi listinami:

- a) potrdilo dosedanjega službovalca,
- b) izid sprejemnega izpita za vpis na višjo učiteljsko šolo,
- c) izpise in ocenitev na višji učiteljski šoli,
- d) druge šolske in podobne listine, ki lahko pridejo v poštev.

Člen III: Šolski skrbniki bodo vse prošnje in listine predložili v pretres Pokrajinski šolski komisiji, ki bo ocenila prošnje, nato bo pa najkasneje do 25. februarja poslala vse prošnje z listinami in ocenami pokrajinske komisije Prosvetnemu ministrstvu.

Člen IV: Ohranitev mesta je podrejena točnemu obiskovanju predavanj na višji učiteljski šoli ter srednji ocenitvi pri izpizih, ki mora biti vsaj 24/30. Poslanstvo se konča s šolskim letom 1954-55 ali s koncem rednega tečaja za tiste, ki so že vpisani v drugi ali tretji letnik.

Širotam učiteljev zvišana pomoč

Ustanova za pomoč učiteljem (ENAM) sporoča s svojo okrožnico št. 280 od 8. t. m., da je Upravi svet sklenil znatno zvišati pomoč sirotam učiteljev, ki je že bil član te ustanove in je imel pet ali več mladoletnih otrok.

Tozadeva okrožnica je na ogled pri goriškem šolskem skrbništvu.

Ženske ne morejo biti porotne sodnice

Ob nejasnosti zakona, ki določuje pogoje za vpis v imenik porotnih sodnikov, so povsod v Italiji vpisovali samo moške. Nekatere ženske so se proti takemu ravnanju pritožile in najvišje državno sodišče (kasacijsko) je zdaj razsodilo, da po obstoječem zakonu nimajo ženske pravice do vpisa v omenjeni imenik, kljub temu, da ustava izrecno proglašuje vse državljane, ne glede na spol, za popolnoma enakopravne.

Radium v goriški bolnici

Visoki komisar za zdravstvo in higieno je določil, da dobi tudi goriška Civilna bolnica določeno količino radija.

Ta prvina je doslej najučinkovitejše sredstvo v boju proti raku in podobnim boleznim, ki postajajo dneva v dan nevarnejše. To sredstvo bo na razpolago vsem prebivalcem ne glede na njihov gospodarski položaj. Rak je namreč zadnje čase prevzel mesto do pred kratkim najbolj razvite bolezni - tuberkuloze, saj je n. pr. že leta 1951 umrlo v mestu zaradi raka 59 oseb, medtem ko jih je v istem času in kraju umrlo za tuberkulozo le 29.

A. Furlan pred porotnim sodiščem

Pred porotnim sodiščem v Benetkah se te dni zagovarjajo Adolf Furlan, lastnik mehanične delavnice v Gorici, njegov uradnik Dominik Volpe in njegov znanec Roberto Lucidi. Obteženi so, da so hoteli ubiti gostilničarja na Tržaški cesti v Gorici, Venceslava Komela.

Zadeva se je razvijala takole. Venceslav Komel, znani gostilničar iz Ajševce pri Gorici, in se začasnoma nastanil pri Furlanu.

Lani 17. aprila sta Komela napadli dve osebi, ki sta se potem izkazali za bivša nemška ujetnika Oresta Scholza in Jurija Kuntza. Kurta ter ga rahlo telesno poškodovala. Tedaj je Komel začel sumiti na Furlana in se je zato preselil iz njegovega stanovanja na Tržaško cesto, kjer je najel gostilno.

Naslednjega dne, 6. junija zjutraj zgodaj, ko je Komel po Tržaški cesti peljal na goriški trg nekaj časa, na kolesu, ga je neki avto povozil in mu polomil nogo tako, da so ga morali prepeljati v bolnico.

Komel je policiji izpovedal, da sumi, da se to ni zgodilo slučajno. Zato je policija prišla vse sumljive osebe: oba goriška ujetnika Nemca, Adolfa Furlana, Lucidija in Volpeja. Zaslišani vsak posebej, so vsi izjavili, da jih je najel Furlan, tako prej oba Nemca, potem pa ostala dva, z ukazom, da Komela ubijejo. Trdil jim je, da je Komel zakrivil več umorov Italijanov, zaradi česar ga hoče kaznovati. V resnici pa se je Furlan hotel Komela iznebiti, ker se je zaljubil v Komelovo ženo. Vse to je tudi Furlan sam priznal in potrdil. Padle so tudi izjave, da je Furlan hotel poslati Komelu v bolnišnico strup, da bi gotovo umrl. Komel pa je po dolgem zdravljenju ozdravel in od Furlana prejel 1.700.000 lir odškodnine na hipoteko.

Furlanu je tako odškodnino priznalo priznati, ker si s tem olajša kaznen. Nemca sta bila izpuščena in izgnana iz Italije, ker naraočila za uboj nista izvršila.

Na zatočni klopi sedijo zdaj Furlan, Volpe in Lucidi, ki pa so prejšnje izjave prekalili in jeli tajiti, da bi Komela hoteli ubiti. Trdijo, da so ga hoteli le raniti po naročilu Furlana, ki smatra Komela za krivega več umorov Italijanov.

Dokazano pa je, da je Komel popolnoma nedolžen in da je celo bil zaprt od Nemcev, ki so ga internirali v Nemčijo, potem pa še od partizanov, zaradi katerih se je iz strahu preselil v Gorico.

Lucidi je avto najel v Trstu in 6. junija 1951 zgodaj z njim čakal.

Italijanska razočaranja

(Nadaljevanje s 1. strani)

sledico iztreznitve. Eno je pa vendarle gotovo: Ti dnevi so s svojimi izkušnjami doprinesli k temu, da se je okrepilo prepričanje, da ne kaže rušiti ali trgati že sklenjenih mirovni pogojev. Pustimo ob strani sovjetsko povezavo avstrijskega in tržaškega vprašanja, o kateri je bilo govora ob prejšnjih prilikah. Vendar gre tu še za nekaj važnejšega. Če naj svet veruje v resnost branilcev Zahoda, mora upoštevati ne le njihove besede, ampak predvsem njihova dela. V Strasburgu se od časa do časa sestaja nek evropski parlament. V tem parlamentu se redno oglašuje tudi De Gasperi s svojo izpovedjo o potrebi evropske vzajemnosti. In če semi ne motimo, pojem evropske vzajemnosti ne preneha na tržaške mlokke med Italijo in STO-jem. Sesljan in za njim vse Svobodno tržaško ozemlje bi moralo torej spoznati pravi izraz De Gasperijevega »evropeizma«. In to prav na način, da bi se De Gasperi končno že odločil za to, da tržaško stvar prične presojati res z evropskega stališča. Ta sujestija za zdaj res nima dosti izgleda, da bi naletela na razumevanje na italijanski strani.

Vendar ni zgolj slučaj, da napovedujejo tržaške lastovica - nedvomno je razpravljanje o tem v januarju še prezgodaj - že zdaj evropsko pomlad. Pri taki presoji je vsekakor značilno, da so se zastopniki 59 odstotne »uvoženec« in umetno skupaj spravljene tržaške večine zavili v pomembnem molku v spoznanju, da se njihovo dlakocepstvo ne le na Zahodu, ampak tudi na Vzhodu pravilno ocenjuje.

Vedno več je ljudi, ki uvidevajo, da je italijanska nacionalistična politika, ki ima v Trstu in tudi med istrskimi begunci vedno manj odziva, je anahronizem, ki veliko stane, torej luksuz, ki ga le slabo prenašajo italijanske finance, katerih letni deficit že presega vse doslej slutene možnosti.

da je Komel stopil iz hiše in se s kolesom napotil proti goriškemu trgu. Z Lucidijem je bil tudi Volpe. Za vogalom Komelove hiše je stal pa Furlan. Volpe je Lucidiju pokazal, kateri od dveh mož ki sta šla po cesti s kolesom, je Komel. Furlan pa je stopil k Lucidiju, mu dal izpiti stekleničico konjaka in dejal: »Zdaj, če si dober Italijan, bi ga moral podreti in ubiti!«

Tako je izpovedal Lucidi sam.

Tihotapstvo

Davčni odsek goriških finančnih stražnikov je v preteklem letu prejel 144 oseb zaradi tihotapskih in podobnih prekrškov. Tem ljudem so naprtili približno 37 milijonov lir kazni. Drugih 144 oseb je pa utajilo del dohodkov za dobrih 8 milijonov lir.

IZ SLOVENIJE

NOV VOJASKI ROK

Po novem zakonu traja služba v stalnem kadru Jugoslovanske vojske dve leti, v stalnem kadru mornarice pa tri leta. Visokošolci z dokončano fakulteto in srednješolci z dokončano srednjo šolo, ki niso dokončali in napravili izpita iz predvojaške vzgoje, bodo pa morali v bodoče služiti ne le 12, ampak 18 mesecev. S tem podaljšanjem hočejo nekako prisiliti študente - vojaške obveznike, da jim uspešneje obiskujejo in končajo šole za rezervne oficirje.

NOV TIP KAMIONA

V mariborski tovarni avtomobilov »TAM« bodo prihodnje leto, če bo šlo vse prav, začeli serijsko izdelavo novega tovornega avtomobila, ki so ga v septembru preizkusili na dolgi poti po Jugoslaviji. To je neke vrste »Pionir« z raznimi popravili in modernizacijami. Tu di poraba kuriva je za kakih 10 odst. manjša.

RESEVANJE NEZAPOSLENOSTI

Zadnje čase postaja število brezposelnih tudi v Sloveniji vedno večje. Podjetja se skušajo otresti nevalificiranih delavcev in zlasti ženske delovne sile in vseh tistih, ki so za delo manj zmogni. Proti tej nesocialni težnji nastopa Posredovalnica za delo, ki skuša s pomočjo sindikalnih podružnic urediti kolikor mogoče pravično in socialno vprašanje namestitve in zaposlitve. Tako je zadnje čase zahtevala in vztrajala na tej zahtevi, da se ponovno pregledajo vsa delovna mesta in zaposlijo socialno šibki, ki so brez dela, povsod tam, kjer zaseda delovno mesto človek, ki ni vezan samo na svoj zaslužek ali na tisto mesto. Če bi se tudi pri nas začelo tako reševati socialno in delavsko vprašanje, bi gotovo ne bilo toliko brezposelnih in bi bila tla za širjenje komunizma dosti manj ugodna.

ZAOSTALOST SADJARSTVA

»Slovenski poročevalca« je pisal: »... V primeri z drugimi deželami, kjer ima sadjarstvo iste pogoje kot pri nas, smo zelo zaostali in naše sadjarstvo nazaduje iz leta v leto. Zganjekuha je tisto nesrečno priležališče, ki daje našim sadjarjem potuho in možnost, da izkoristijo in vnovčijo vse malovredni pridelek, ki ga daje sadjarstvo. Kam pelje zganjekuha, nam vedo povedati učitelji, ki poznajo več primerov, da dobivajo otroci zganje pred šolo za zajtrk!...«

INSTITUT ZA MLEKARSTVO

V Beogradu je bil osnovan Institut za mlekarstvo, ki bo skrbel, da se izboljša zdravstvena vrednost mleka, da se bo čimbolje razvijala predelava mleka v mlečne izdelke ter da se s pomočjo mednarodne organizacije UNICEF nadaljuje izgradnja mlekarne industrije. Institut bo vodil poseben odbor, sestavljen iz mlekarških strokovnjakov in profesorjev agronomskih in veterinarske fakultete. Za zgled bodo delovali trije oddelki: tehnični in tehnološki oddelki z odseki: higieni, mikrobiološki in kemično-fiziološki ter oddelki za pospeševanje pridelave mleka.

DAROV! Namesto cvetja na grob pokojnega Josipa Preloga darujejo za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu:

A. Kandare 500 L, F. Kandare 500 L, I. Marc 1.000 L, I. Panjek 1.000 L, M. Srebotnjak 500 L, A. Kobal 500 L, J. Klun 500 L, S. Dukčević 1.000 L, I. Rauber 1.000 L in J. Viti 500 L.

GOSPODARSTVO

PRIDELKI V LETU 1952

Statistika je pravzaprav znanost zadnjega časa. In res je udeležujočemu se človeku v veliko oporo in vtisih celo neobhodno potrebno poznati statistične podatke za pravično usmeritev nadaljnjega udejstvovanja. Pa tudi za preprostega kmeta so koristne statistične številke kmečkih pridelkov, da spozna, kako nihanje glede teh.

V letu 1952 je bilo na primer v Italiji posejane pšenice 4.674.000 hektarjev, to je za 50.000 ha manj kot leta 1951. Pšenice pa so pridelali na tej površini 72.400.000 stotov ali nekaj nad 15 stotov na ha. Zares malo!

Koruze in vito so pridelali manj kot leta 1951, zato pa je vino boljše kakovosti. Na splošno so cene v začetku leta občutno padale, čeprav so mnogo nižje v primeri, n. pr. s cenami industrijskih izdelkov ter v primeri s stanjem leta 1938, to je tik pred začetkom vojne. Medtem ko so v januarju 1952 bile cene kmečkih pridelkov za 54-krat višje od leta 1938, so v juniju padle na 51,5. Nekoliko povišana uradna cena pšenice je imela za posledico, da so se cene te žitarice ter tudi koruzi nekoliko izboljšale, pa čeprav ne dajo onega donosa, ki kmeta vzpodbuja k delu. Vedeti moramo namreč, da so industrijski izdelki tudi do 100-krat dražji v primeri z letom 1938, kar je nesorazmerno. In to bo morala italijanska vlada imeti v vidu zlasti pri določitvi nove cene kontingentirani pšenice in letu 1953.

Poletna suša in jesensko deževje pa so letos vzrok občutnega pomanjkanja živinske krme in s tem nenavadno visoke cene, kar je spet v kvar živinoreje. Kmet je primoran odprodajati živino, ker se ne

izplača kupovati krme celo po 3000 lir za stot. To pa ima za posledico padanje cene živine.

Vinski pridelek pa beleži v ceni komaj 40-kratni povisek v primeri z letom 1938! In res vidimo, kako zelo mrtva je kupčija z vinom, ki se je le v zadnjem času nekoliko povzdignila v cenah.

BOJ KORUZNEMU MOLJU!

Vsi kmetje poznajo tega hudega škodljivca, ki se pojavlja vsako leto v večji množini v obliki črvička, ki se zarije v koruzne storže (panole) in koruzna stebela. Tukaj srka sok in s tem izdolbuje rove, ki steblo in storž ošibijo. Posledica je, da se napadeno steblo vrne in na tleh gnije s sadom. Ta črviček tudi najraje napada dobro razvita stebela, kjer dela še večjo škodo. Tudi je koruzni molj zelo plodovit, ker doseže v enem samem poletju štiri generacije.

Kako uničujemo tega škodljivca? Najprej moramo skrbeti, da koruzna stebela porožemo tik pri tleh ter jih na kakršen koli način uničimo najdalje do konca marca. Moramo jih uporabiti ali kot krmo ali kot nastilj živini. Pomniti moramo, da je to delo po zakonu obvezno in da bodo letos oblasti predvidoma strogo pazile na izvršitev. Nepokorneži bodo kaznovani in koruzna slama sežgana. In prav bi bilo takoli! Če pogledamo škodo, ki nam jo škodljivec povzroča, se o tem sami prepričamo. Da uničimo zalego metulja, ki prezimuje v storžih ali se zarije pod površino zemlje, moramo zemljo v zimi globoko preorati. Ugotovljeno je, da ta škodljivec pogine, če pride nad 20 cm pod zemljo, ker iz te globine ne more na površje!

Nove policijske pridobitve

Od vseh modernih pridobitev dvajsetega stoletja je najsmotnejša obnova in izpopolnitev srednjeveških mučnic duha in telesa, s katerimi se nasilniške vladavine trudijo oropati današnjega človeka svobode in dostojanstva, demokratičnih pridobitev in osebnih sprostosti.

Zasluge za te darove dvajsetega stoletja si medseboj delijo pok. Adolf Hitler, pok. Benito Mussolini in še živeči Jože Stalin ter številni sokrivci. Nauki, ki znanstveno raziskujejo in praktično uveljavljajo vse zamotane odtenke človeškega trpljenja in v svo natančnosti in iznajdljivosti tudi izsledijo vse prikritke pokvarjenosti človeške duše, so našli vredne posnemalce v vseh diktatorskih deželah.

Z najmodernejšimi izumi pokvarjene fantazije, znanosti in tehnike grenijo oblastniki v teh nesrečnih deželah sočloveku življenje vsako sekundo in na slehernem njegovem koraku.

Po srečnem polomu nacizma in fašizma je prevzela vodilno vlogo srednjeveške inkvizicije Sovjetska, ki se je po končani vojni bogatela z duhovnim vojnim plenom GESTAPA in OVRE, z izkušnjami koncentracijskih taborišč, z nabiranjem zlata po krematorijih in z bogastvi lokavosti, prevare in o-studne hlinjenosti. Sovjetska tajna policija je čez vse dežele vzhodnih pripreznic raztegnila gosto mrežo ovadskih zank in v vsaki zanki tje glava slehernega prebivalca, nekommunista kakor komunista. Nekaj bežnih primerov iz življenja ljudi z zanko okrog vratu osvetljuje vso taktiko in pokvarjenost izvrzkov človeške družbe, ki so našli v nasilniškem stroju bogato poprišče za uveljavljanje svojih zverinskih nagonov.

Komunistična tehnika preobratov zahteva slepo pokorščino in popolno zanesljivost slehernega »nosilca revolucionarnih nasilstev«. Zato je neobhodno potrebno, da se od časa do časa oblastneži prepričajo o zanesljivosti svojih oprtnikov. Primer: Predstojnik policijskega revirja v Pragi je sam v svoji pisarni. Namisljeni povratnik iz Sovjetske vstopi z naslednjo prošnjo: Ubežal je iz ujetniškega taborišča in naproša predstojnika, da bi mu izstavil osebno izkaznico. Predstojnik možakarja iz golega sočustvovanja ni hotel ovaditi, ni pa mu izdal osebne izkaznice, pač pa ga je pogol na cesto. Naslednjega dne so ga aretirali.

Drugi primer: Zupnika v neznatni vasi blizu Brna je obiskal ob večerni uri neznanec in ga zaprosil za prenočišče. Neznanec je zatrjeval, da bi bilo zanj nevarno, če bi moral prenočiti v hotelu, drugače ni povedal. Zupniku se je neznanec zasmilil, zato ga ni dalje izpraševal. Prenočil ga je, čeprav bi moral gosta javiti na policijo. Zjutraj po maši so ga aretirali.

Ob času praškega procesa so prišle na dan mnoge novosti glede postopanja tajne policije s priporniki. Višji oddelki tajne policije puščajo v novljem času pripornike tudi po več dni sedeti na klopi, ki je komaj 15 do 20 cm visoka.

Sedeti morajo vzravnano. Teža telesa mora biti osredotočena točno na sprednji rob klopi, noge morajo biti skrčene. Telesna teža pritiska na ta način na sedalno okostje in preprečuje krvni obtok po nogah. Če po nekaj urah nabreknejo obstranske žleze za debelost moške pesti in končno otečejo noge kot dva stebra. Jutrnjaki se lahko pregiblje samo še s tujo pomočjo. Psihični vplivi so pri tem odločilni: Sedenje brez najmanjšega premikanja zahteva največje živčne napore in ti napor so pri povprečnem človeku kaj kmalu izčrpani. Brez izvajanja prstov, brez nekdanjega pretepanja ali drugih v prejšnjih časih priljubljenih mučnic, načinov zlomijo odporno silo pripornika v taki meri, da ne pripada več samemu sebi. Pripravljen je svoje telo, s katerim nima nikačve notranje zveze več, prepusti kakršni koli usodi. V takem stanju podpisujejo jetniki vsako zahtevano priznanje.

Prav na praškem procesu se je zgodilo, da se je na smrt obsojeni še s poslednjo silo uprl obtožbi in

razkrinkal zverinske komunistične mučnine naprave. Tudi v tem primeru je tajna policija našla primeren recept. Jetniku so izjavili, da je zadnja usluga, ki jo lahko stori partiji v povračilo svojih zločinov, ta, da se javno skesa svojih zločinov. Le po izčrpnem skesanju lahko pričakuje, da bo po izrečni smrtni obsodbi pomiloščen. Šele nato jetnika pripeljejo pred sodišče. Če pri tem obtožuje režim in njegove zločinske naprave, prekinje takoj z obravnavo in nadaljuje s »sedede kuro«, ki traja toliko časa, da policija doseže svoj namen.

Srednji vek ni trajal v neskončnost, mučnine naprave te dobe so spravili v muzeje, njihovi izumitelji in upravitelji so izginiti, tako kakor so odšli pod rušo številni gestapovci in ovrovi.

Tudi današnjim krvnikom in njihovim plačanim zagovornikom po vsem svetu pravica ne bo odmerila drugačne usode, pravica je večna in nepogrešljiva in njena ura bo udarila morda prej, kakor se so krivci tega nadejajo.

SLIKARSKA RAZSTAVA V GALERIJ ROSSONI

Preteklo soboto je bila ob prisotnosti številnega občinstva otvorjena osebna razstava slovenskega slikarja Antona Miheliča. Nadarjeni slikar je namestil svoja olja v velikem salonu galerije Rossoni na korzu in tako prikazal tržaskim ljubiteljem umetnosti, kakšna je pot njegovega ustvarjanja in kakšna je slikarjeva govorica, ko s čopičem nanaša barve na platno.

Ze z vsega početka naših izvajanj prav toplo pozdravljamo tega umetnika, ki je iz Benetk prišel v našo sredo. Ze dolgo časa niso razstavljali v Trstu slovenski upodabljalci umetniki in zato je vsekakor ta prireditev pomemben dogodek kulturnega udejstvovanja Slovencev v Trstu. Pa tudi raven Miheličev umetnin je taka, da odkritosrečno vabimo k obisku te razstave.

Komaj vstopimo v prostore galerije, napravljene topel kolorit prijeten vtis na opazovalca. Toda ko se podrobneje ozremo na razstavljena olja ter enkrat motrimo vsako delc zase, potem jih pa med seboj primerjamo, bomo imeli vtis, kakor da ne bi bila to dela enega samega slikarja. Vendar pa ta raznolikost umetnikovega gledanja in podajanja dopoveduje njegovo pot na polju umetnosti ter razvoj, ki ga je tekom poslednjih let doživljal.

Enkrat ga vidimo zasanjanega in mirnega v dveh upodobitvah Doloj mlitov, potem je ves liričen v olju, ki nam kaže Steverjan, poln cvetočega drevja. In tako se razvija v svojem poletu preko ploskovnega podajanja barv, dokler se ne ustavi na platnu velikih izmer, prikazujoč obalo Sessjana. Ko motrimo ta njegova dela, nam bo ta-

koj jasno, da se njegova osebnost izoblikuje preko reševanja problemov, ki si jih sam stavlja in tako daje svojim oljem tisti izraz živčnosti, katerega si mora umetnik sam priboriti. Rimske pokrajine nam dopovedujejo, da zna Mihelič zabeležiti na platnu tudi z najosnovnejšimi barvami ono vabljivo in nemo govorico, ki priča o notranjem doživljanju umetnika. Tako zlaganje kromatičnih ploskev pa

ANTON MIHELIC: PLODOVITOST

opušča v oljih, ki nam prikazujejo Benetke, in to predvsem platni »Jutro ob Velikem kanalu« ter »Stare palače ob Velikem kanalu«. Ne smemo pa pozabiti na olja, s katerimi je upodobil slovenske kraje.

In iz tega realnega gledanja se naenkrat spusti v ono doživetje, ki se odkriva v morski fantaziji. Tu nam pač dopoveduje, da dosega njegova fantazija najvišjo stopnjo ravno pri objektu iz morskega življenja, koder se lahko prepusti popolnemu studiju barvitosti. Saj se ravno na prebivalcih morskih globlin nenehoma kažejo otem nobi bervi toni.

Na razstavi prikazuje nadalje dva portreta in eno upodobitev Tržačanke, za katero se odkriva barokovljanska obala. To platno velikih izmer lahko smatramo za simbolično upodobitev, ko postavi umetnik osebo v okvir narave. Vendar se pa vsa moč Miheličevega simbolizma izraža v velikem olju, ki ga je nazval »Rodovitnost«. Občutek imamo, da je to skoraj naturalistični simbolizem, iz katerega veje klic Rousseau-ja — povratek k naravi!

Prožnost Miheličevih doživetij pa dokazuje podoba »Talcia«, ki je podana v popolnoma neorealistični smeri. Kar čudno se nam zdi, kako preideva mehko in sanjavoost Miheličevega ustvarjanja naenkrat v ono krutost preteklih let.

V želji, da bi izvedeli kaj več o delovanju tega neumornega umetnika ter iz njegovih ust slisali besede o umetnosti, ki nam jo prikazuje, smo ga poslikali v galeriji, kjer je ves zamaknjen opazoval o-biskovalce ter na steni razstavljal podobe. In razvil se je razgovor okoli naslednjih vprašanj:

V katalogu je omenjeno, da ste obiskovali umetniško akademijo v Firencah in v Rimu. Da-li so to prve študije na umetniškem polju?

Vsekakor ne. V katalogu so navedena le poslednja leta mojega udejstvovanja. Kiparstvo sem študiral v Ljubljani v kiparsko-rezbarski šoli Franceta Kralja, pri kiparjih Bernekerju in Jurkoviču, risanje pa pri prof. Gojmiru Kosu. Nadalje moram omeniti, da sem tudi učence Mateja Sternena.

Univerza „Svobodne Evrope“

Univerza »Svobodne Evrope« v Strasburgu razpisuje štipendije za begunske abituriente in visokošolce iz Albanije, Bolgarije, Estonije, Madžarske, Letonije, Litve, Poljske, Romunije, Češkoslovaške in Jugoslavije.

Študentska ustanova »Svobodne Evrope« omogoča študij na univerzi »Svobodne Evrope« v Strasburgu in življenje v posebnem internatu v bližnji okolici Strasburga. V izjemnih primerih bo študij omogočen tudi na kakšni drugi univerzi v Evropi.

Prizadeti mladeniči, rojeni po 31. decembru 1922, naj zaprosijo za vpisne tiskovine na naslov: »Association du Collège de l'Europe Libre, 7, rue de la Paix, Paris, 2 (France)«. Navedejo naj tudi, če želijo posejati predavanja v francoskem ali nemškem jeziku. Dokončne prošnje za sprejem oziroma podelitev štipendij pa je treba vložiti do 1. aprila 1953.

Za visokošolce, ki bodo določeni, da nadaljujejo študij v Franciji, in ki bi ne obvladali francosčine, bodo uvedeni posebni tečajji iz tega jezika.

Naj ne ve levica, kaj dela desnica

Šoiga-švaga »Katoliškega glasa« in dopadenje italijanskega treditističnega glasila, »Vita nuova«

Prejeli smo:

Dragi gospod urednik!

Z zanimanjem sem prečital članek »Skandal na radiu«, s katerim ste v zadnji številki Vašega lista posvetili »Katoliškemu glasu«, ki si je v zadnjem času izposodil slovensko radijsko postajo v Trstu. Ne bom rekel, da je pri tej postaji vse v redu. Mislim, da ni med demokratičnimi Slovenci nikogar, ki ne bi želel, da bi bil njen glas prav tako odločno protikomunističen, in to do vseh komunizmov, kakor je bil prva leta. A odkar se Tito odpravil na obisk v London in dobiva pošiljke iz Amerike se je pri njenih gospodarjih pač marsikaj izpremenilo. Načelnost je šla po go-be, zamenjal jo je zunanjepolitični oportunisti! Toda, da bi temu bilo na prvem mestu križ slovensko vodstvo postaje, kakor je to hotel dokazati »Katoliški glas«, ne pa zavezniki, to si vkljub napenjanju možgan le nisem mogel predstavljati.

In prav v tem je bila največja neiskrenost, če smem tako s milim imenom krstiti to, kar je »Katoliški glas« imel v načrtu. To me pa tudi najbolj jezi. »Poglej ga no, kdo se je oglašil kot prvoobranitelj proti komunizmu« sem si dejal. Prav tisti »Katoliški glas«, ki je še pred nedavnim napadom Slovensko demokratsko zvezo v Trstu, ker ni hotela kapitulirati pred titovci in Nabrežinji!

Zdi se mi, da postaja ta tednik pravo sračje gnezdo, v katerega odlagajo svoja jajca enkrat »Strazariji«, drugič besednjakovci, tretjič pa še ne vem kdo. Vedno bolj dobivam vtis, da gre urednikom predvsem za zbiranje senzacionalnih vesti, ki naj povečajo prodajo lista, ne pa za resnost. Drugače si namreč tega ne morem razlagati.

Šviga-švaga, enkrat sem, drugič tja, samo da se ne zameri nobeni frakciji, to je, izgleda, glavno načelo, ki vodi v zadnjem letu urednike »Katoliškega glasa« pri njihovem delu.

Kot katoličan in Slovenec sem nad to nenačelnostjo zelo razočaran. Ampak še bolj sem postal, ko sem videl, kdo ima nad njo svoje veselje. »Vita nuova«, glasilo Santinove škofijske pisarne, je namreč v svoji zadnji številki pod masnim naslovom pograbila za kos mesa, ki ga ji je ponudil »Katoliški glas« ter je seveda solidarno z njim napadla slovensko radijsko postajo. Poleg razprave o »Totocalcia« sem namreč na četrti strani zagledal masten naslov »Radio Trieste II., emittente di propaganda comunista«. To da priznati moram, da je »Vita nuova« pri tem bolj nepristranska in rekel bi bolj pravičnica kot »Katoliški glas«. Ni taka, da bi se skušala potvarjati, kakor da ne ve, da so za politiko te radijske postaje odgovorni predvsem zavezniki, ne pa njeno slovensko vodstvo, ki mora, kot vsak drug zavezniki urad, spoštovati določena navodila in predpisano politično linijo.

Cudi me le nekaj, zakaj ni »Vita nuova« svoječasnno ponatisnila iz »Katoliškega glasa« tudi tiste članke, ki so vsebovali napade na Slovensko demokratsko zvezo, ker je prelomila pakt s titovci in so bile po njej podpisane osebe, ki se vedno s titovci najtesneje politično sodelujejo. Se je morda bala, da bi petem morala napisati podoben članek z naslovom »Katoliški glas«, settimanale di propaganda filolitina,« ter bi mu ne mogla več priznati, da je glasilo »dei cattolici sloveni«? Ali pa je tudi pri njej tako, da vne sme vedeti levica, kaj dela desnica?

To vam je načelnost! Pred takimi očitkarji zaveznikom gotovo ne bo treba zardevati.

Po brez zamere, gospod urednik! Včasih se mora človek nekoliko iztrstati, da mu je lažje, pa čeprav ve, da resnica rada v oči bode. Verjetno ima tudi kdo drugi še kaj na srcu, pa bi ne škodilo, če ga z objavo tega mojega pisma opogumite, da Vam piše.

Vaš

I. F.

Gibčna komunistična dialektika

Svečane izjave, ki jih boljševiski prvaki ob raznih prilikah spuščajo v svet, so prav tako raztegljive, kakor so prožne laži, obrekovanja in klevete komunističnih zaslužkarjev.

Na Madžarskem so do zdaj že o-smič praznovali »dan osvobodjenja«. Za to priliko so porabili osem vzornih primerov boljševiske dialektike:

L. 1945 je izjavil Matyas Rakosi, takratni generalni tajnik madžarske komunistične partije in sedanjji predsednik vlade:

»Prve besede naše zahvale veljajo Sovjetski zvezi, vendar tudi Anglije in Amerike ne smemo pozabiti!«

L. 1946 je govoril takratni prosvetni minister Josef Reval še o »skupne zmagi:

»Predvsem smo dolžni vso ljubezen in zahvalo Sovjetski zvezi, vendar dolgujemo tudi Angliji in Ameriki iskreno priznanje.«

L. 1947 so »skupne napore« zadnjič omenjali:

»Zveza svobodoljubnih narodov je bila zmagovita v največji borbi vseh časov.«

L. 1948 je govorila samo še o Sovjetski zvezi, nobene besede o ostalih zaveznikih:

»Tri leta so pretekla, odkar je trideset saliv iz tisoč moskovskih topov oznanilo svetu konec druge svetovne vojne. Sovjetski narodi so slavili dan največje zmag.«

L. 1949 je govoril György Pálffy, ki so ga med tem že likvidirali. Omenjal je samo »vojno Sovjetske«: »Druga svetovna vojna je bila kronana z uničujočo zmago Sovjetske zveze nad nemškimi imperializmom.«

L. 1950 so boljševiski prešli že v odprti napad na svoje nekdanje zaveznike in podpornike:

»Sovjetska zveza si je prisvojila zmago, čeprav je glavno breme vojnih naporov nosila sama. Vojne niso sprožili zgolj nemški in japonski fašisti, pač pa so jo izzvali tudi angleški, francoski in ameriški imperialisti.«

L. 1951 so na fašizem že povsem pozabili. Madžarska doraščajoča mladina naj bi doznala, da so se Sovjeti pravzaprav borili proti zaveznikom:

»Vojna prot evropskim narodom in posebno proti Sovjetski zvezi ni bila zasnovana v monokovski pivarni, pač pa v Wallstreetu. Angleški, ameriški in francoski imperialisti nosijo glavno odgovornost za izbruh druge svetovne vojne.«

L. 1952 se komunisti že bahajo s svojimi vojnimi pripravami in napovedujejo zmago v morebitni tretji svetovni vojni:

»Danes slavimo zmago sovjetskega orožja... Partizani miru so končno dovolj močni, in njihove vojne priprave so toliko napredovale, da lahko prekrizajo vse nove vojne načrte. Če bi pa nekega dne le prišlo do vojne, potem bi taka vojna ne pomenila samo konec kapitalističnih dežel, pač pa polom vsega kapitalističnega sveta.«

Tako izgledajo zgodovinske resnice v rokah boljševiskih propovednikov, prav enako vrednost imajo tudi vse ostale njihove ideološke, politične in socialne razlage; pogojnih lažnivcev in prevarantov ni. Prav zato je vedno manj moralnih ljudi, ki verujejo in podpirajo poklicne zvodnike.

Štipendije, podpore, beda v naši Beneški Sloveniji

Dne 27. decembra p. l. je bila v Vidmu zadnja seja deželnega zbora za leto 1952.

Zelo malo deželnih poslancev se je udeležilo te seje, baje zato, ker na dnevnem redu ni bilo važnih reči. Na dnevnem redu pa je bil tudi predlog za odobritev prispevka 240 tisoč lir za stroške nakazanih štipendij za šolanje otrok Nadiške in Terske doline. Seveda so deželni poslanci takoj odobrili tako važen in patriotičen predlog, s čimer naj bi tudi dežela prispevala, četudi z malenkostno vsoto, k poitalijancemvanju slovenskih otrok. Le en sam poslanec je bil tako pogumen, da je ugovarjal predlogu, češ da podpore te vrste ne spadajo v kompetenco province. Isti poslanec je grajal tudi vlado, ki nima smisla za prave potrebe Nadiških in Terskih dolin. Ta poslanec je bil doktor Marcotti, edini zastopnik furlanske avtonomistične gibanja (»Movimento popolare friulano«) na deželnem odboru.

Ker je šlo za študijske borse, nakazane za slovenske otroke, je u-mevno, da poslanec Marcotti ni mislil obsoditi vlade zaradi nena-

vadno številnih štipendij, ki jih je vlada nakazala raznim zavodom za brezplačno šolanje beneško-slovenskih otrok, ampak namene, zaradi katerih jih je nakazala. Tudi mi bi bili zelo hvaležni vladi za tako širokogrudno radodarnost, če bi ne vedeli, da vladi ne gre toliko za izobrazbo naših otrok, kolikor za potujevanje istih.

Advokat Marcotti je pristen Furlan ter izhaja iz stare in slavne furlanske družine, ki je spadala med aristokratske družine furlanskih izobražencev. On dobro pozna vse probleme in potrebe videmske dežele, h kateri spadajo tudi beneški Slovenci. On je prav gotovo prepričan, da s študijskimi štipendijami in s protinaravnim potujevanjem otrok vlada ne bo nič pomagala k rešitvi beneških Slovencev iz bede, na katero so privezani v svojem nerodovitem gorovju; nasprotno! Imeli smo priliko govoriti tudi z nekaterimi furlanskimi državnimi poslanci in senatorji in ugovorili smo, da so tudi oni istega misljenja kakor doktor Marcotti in kakor je gotovo vsak izobražen in nepristranski Furlan, ki je poučen o problemih videmske province. Zai, da izjmači naših potreb pri vladi niso izobraženi in pošteni Furlani, ampak ljudje, ki so prišli z juga, ali tudi domači koristolovci, za katere je »patriotizma« molzna krava. Tako n. pr. beneški Slovenci nimajo v deželnem zboru niti enega zastopnika, oziroma so — kakor nadiški in terski Slovenci —

(Konec na 4. strani)

31. januarja ob 21. uri bo otvoritev prenovljenih prostorov slovenskih demokratičnih organizacij v Machiavellijevi ulici št. 22-II, združena z družabnim zabavnim večerom z buffetom in glasbo. Vabila dobite v uradu v Machiavellijevi ulici 22-II

VESTI s TRŽAŠKEGA

Čuvajmo našo zemljo!

Prebivalcem devinsko - nabrežinske občine o premislek

Pred dvema tednoma smo s kratko vestjo opozorili našo javnost, zlasti pa prebivalce devinsko-nabrežinske občine, da so na delu nekateri elementi, ki bi to našo največjo in najpomembnejšo občino radi razbili v prilično dovolj jasne protislovenske namene.

V zadnji številki smo z uvodnikom »Čuvajmo mejnike« prikazali uslo naložno našo borbo za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja in borbo za ohranitev slovenskih upravnih in posestnih položajev na skrajnem območju robu naše zemlje.

Danes hočemo izreči odkrito besedo vsem onim, ki so iz katerega koli razloga, v dobri ali slabi veri, naselili italijanskim priseljencem ali agitatorjem, ki bi radi s podporo nekaterih lahkomiselnih Slovencev in drugih slovenskih užaljenih koristolovcev zgradili italijanski most med tržaškimi italijanskimi narodnostnim otokom in Italijo pri Trzinu s tem, da razbijajo devinsko-nabrežinsko občino; da ustanovijo samostojno devinsko občino; da postavijo na njeno vodstvo sebi naklonjene, da ne rečemo privržene elemente; da nato še ojačajo svoje priseljene ribiče, delavce in istrske begunce ter da končno popolnoma zavladajo nad slovensko obalo, edinim slovenskim izhodom na morje, ki je skozi trinajst stoletij bil trdnjava v posesti zavednih slovenskih kraških ribičev in kmetovalcev.

Med anketo, ki smo jo izvedli v prizadetih krajih, smo točno ugotovili, da je vsa akcija za razbijanje devinsko - nabrežinske občine plod spretnih italijanskih politikantov, ki večje izkoriščajo v protislovenske namene razumljivo nezadovoljstvo prebivalcev spodnjega dela občine v zadevi javnih del, razdeljevanja fondov in drugih upravnih vprašanj, ki jih tu ne bomo podrobneje navedli. Vendar posredno smo dobili zagotovilo, da se vsi narodnozavedni prebivalci spodnjega dela devinsko - nabrežinske občine zavedajo svoje narodne dolžnosti in današnjem trenutku naše skupne borbe za Trst in da ne bodo zaradi tega šli na limanice agentov, ki bi radi vzpostavili tudi nad slovenskim podeželjem na Tržaškem teror, ki ga že ujavajo pod krinko demokrščanstva njihovi sovratniki v samem Trstu.

Raznim slovenskim pomagačem pri tej italijanski akciji pa opominjemo na ključno:

»Nespretno roko proč od slovenske zemlje!

Ne igrate se z usodo našega podeželskega delovnega človeka in ne kužite mu novih suženjskih spon!

Vaša odgovornost je pred narodom velika in s tem narodu predvsem računati, ko zavajate z demagogičnimi gesli ob obilnem polnjenju

kozorcev pri gostilniških mizah zapeljane domačine!

Ko ne bo več nevarnosti, da bi nad našo obalo in nad spodnjim delom devinsko - nabrežinske občine zagospodoval tujec, ko bo tržaško vprašanje rešeno, kakor si vsi domačini želimo, to je z ureditvijo Svobodnega tržaškega ozemlja, kakor to določa mirovna pogodba z Italijo, tedaj bomo spet govorili o večji ali manjši umestnosti razdelitve devinsko-nabrežinske občine. Tedaj pa bodo o tem razpravljali možje, ki so znani po svoji prizadevnosti, da vsestransko koristijo na gospodarskem in finančnem polju spodnjemu, obalnemu delu občine, ki so svojo privrženost narodnim koristim dokazali v naši teški borbi za Trst, ne pa oni, ki že danes pišejo italijanskim oblastvom v Trst, hlapčeska pisma s prošnjo, naj občino razbijajo, niti oni, ki so si upali izjaviti, da bi bil neki Italijan, ki se je priselil v Nabrežino, dober župan krajev na slovenski obali, in še manj oni, ki si hočejo pridobiti izgubljene simpatije domačinov z vsiljivim priljubljenjem vina in gostilniških kozorcev.

O usodi spodnjega dela devinsko-nabrežinske občine bodo odločali domačini, ki v kritičnih trenutkih

znajo ločiti iredentistične spletke od splošnih narodnih koristi in ki v kampanistični zaslepljenosti ne nasedajo tujim agitatorjem, ki bi radi nad nami spet zagospodovali.

Toda tudi tedaj bomo o usodi naše obale odločali z izključnega zvešča slovenskih narodnostnih koristi!

Slovenci hočemo sami odločati o slovenski obali, o slovenskem Devinu!

Javna dela v nabrežinski občini

Naše izsledke o javnih delih v nabrežinski občini objavimo zaradi pomanjkanja prostora v prihodnji številki našega lista.

Otvoritev prenovljenih prostorov

V soboto 31. januarja ob 21. uri bo otvoritev prenovljenih prostorov naših demokratičnih organizacij in ustanov v Machiavelljevi ulici 22-II.

Vabimo naše prijatelje in somišljenike, da se otvoritve udeležijo!

Večer bodo prebili pri pogrnjenih mizah. Poskrbljeno je za prijetno domačo zabavo in dober bufet.

Vabila dobite v pisarni v Machiavelljevi ulici 22-II, tel. 62-75.

Veliki dobrodelni predpustni ples S D D

Slovensko dobrodelno društvo obvešča slovensko in hrvaško javnost, da bi se moral vršiti veliki dobrodelni ples 14. februarja v dvorani, ki je bila od zaveznikov v principu obljubljena. Toda do danes ni Slovensko dobrodelno društvo moglo dobiti še definitivnega odgovora.

Ples se bo vršil, če dobimo dvorano. O tem bo javnost pravočasno obveščena.

Zvonovi na Bregu

V nedeljo 25. januarja je bila v Dolini svečana blagoslovitev novih zvonov ob številni udeležbi domačinov in okoličanov. Blagoslovitev je izvršil g. župnik Stubec ob asistenci več gospodov iz bližnjih krajev.

20. januarja je bila v Prebenegu posebna komisija, ki si je ogledala stanje naših zvonov. Eden je namreč počen. Radovedni smo, če ga bodo spet poslali v muzej v Videm, kjer je bil shranjen med vojno. Če ga res mislijo odstraniti, potem ne bi bilo napak, ko bi ostal pri nas doma, na Tržaškem, in da bi mu ne bilo spet treba romati v tujino. Saj imamo tudi v Trstu več muzejev, ki bi prav gotovo naš zvon radevolje vzeli v varstvo.

Razprava o revščini

Med drugimi govorniki je na seji tržaškega mestnega sveta dne 23. januarja govoril tudi obč. svetnik dr. J. Agneletto, čigar govor prinašamo v izveščku.

V začetku svojega govora je dr. J. Agneletto dejal:

»Mnogo lepih besed je bilo že izrečenih, toda izvor in glavni vzroki revščine pri nas niso bili s tem preiskani. Zlo obstoji in ga je treba ločiti pri korenini.

Trst je bil zaradi gospodarske in finančne politike tedanjih voditeljev Zavezniške vojaške uprave marca 1948 s posebnimi konvencijami, sklenjenimi z italijansko republiko, popolnoma vključen v italijanski gospodarski in finančni sistem. Odtlej je prenehala vsaka gospodarska svoboda in samostojnost našega ozemlja in smo danes v dobrem in slabem na življenje in smrt gospodarsko navezani na usodo Italije. Na Trst in njegovo ozemlje vplivajo vsi pretresi, ki jim je izpostavljen italijanski gospodarski življenjski. Zaradi tega so vzroki, ki so izvor revščine na italijanskem polotoku, izvor tudi naših nepravil in naših nesreč.

Kakšni so ti vzroki?

Znano je, da je Italija revna država. Ni pa nečastno biti revni. Ni moja naloga raziskovati vzroke te

ga nevesne stanja. Ne morem pa iti mimo tega, da ne bi poudaril, da tiči eden od glavnih razlogov v preoblikovanosti Italije, čije gostota naseljenosti znaša 139,9 enot na kvadratni kilometer, spricu 99 enot iz leta 1881. Letni prirastek prebivalstva znaša okrog štiri sto tisoč enot. To število človeškega prirastka pa ni v sorazmerju z dvigom gospodarske pridelave. Zastoj je skušati iskati leka proti revščini v Italiji, dokler ne bo vzpostavljeno ravnotežje med naraščanjem prebivalstva in gospodarsko pridelavo v državi. Železni Malthusov zakon se uveljavlja z vsi svojo težino!

Drug činitelj je v krivični porazdelitvi dobrin oziroma dohodkov. Naš gospodarski sistem je sistem zapletenih križajočih se pogodbnih odnosov milijonov in poenotnih gospodarstev, ki so se razvili pod vplivom ustroja tržišča kot urejena celota, kot skupek svobode, reda in napredka, ki so dali človeštvu možnost, povečati svojo blaginjo. Res je, da tudi ta sistem ni popoln, kakor ni bil doslej popoln še noben gospodarski sistem človeške družbe.

Dr. Agneletto je nadalje izjavil, da zavisi delovanje našega gospodarskega sistema od nešteto pogojev gospodarske, pravne, moralne, psihološke in politične narave. Vse to mora biti prilagojeno zahtevam naše dobe, v kateri mora zmagati načelo odgovarjajoče dajatve in protidajatve. Zato je gospodarsko zmerno in socialno krivično živeti v razkošju in preizobilju, obenem pa gledati, kako bližnji trpi glad. Tudi v italijanskem gospodarskem svetu je dosti primerov take krivične socialne krivice, ki drže vedno nizko življenjskega ravna delovnega ljudstva. »Ne bom tu govoril o birokratizmu in o korupciji — je dejal dr. Agneletto — hočem samo ugotoviti, da sta to dve zli, ki

„Miniaturni teater - Modra ptica“ spet v Nabrežini

»Miniaturni teater - Modra ptica« bo na zadnje pustno nedeljo, to je 15. februarja popoldne, spet gostoval v Nabrežini. Gre že za drugi nastop te prijetne umetniške skupine na našem podeželju.

Vsakomur je še v lepem spominu prvo gostovanje »Miniaturenega teatra« v Nabrežini. Zato je velik uspeh tega prvega gostovanja porok za obilen obisk pri drugem nastopu z novim programom.

Otroška maškerada

Slovensko dobrodelno društvo priredi tudi na letošnjo pustno nedeljo, 15. februarja, od 15. ure dalje v svojih prostorih v Machiavelljevi ulici 22-II. običajno »Otroško maškerado«.

Obveščamo zato starše, naj pravočasno poskrbijo, da bodo njihovi malčki prebili popoldan 15. februarja v razigranem pustnem razpoloženju!

Prešernova proslava na Opčinah

V petek 23. januarja je šolska mladina priredila v kinodvorani lepo uspešno prireditev v proslavo velikega Prešerna.

Dvorana je bila polna občinstva, ki je z razumevanjem in navdušenjem sledila pestremu sporedu. Na novo oživljeni domači tamburaški zbor je za uvod zaigral tri narodne pesmi, na kar je g. prof. Ivan Sosić ameli zanimivo predavanje o Prešernu. Nekatere točke tega govora so bile morda pretežke za široko javnost, ki nima dnevnega opravila s filozofskimi razglabljanji. Nekatere recitacije, kot n. pr. »Zelezna cesta« in druge, so bile res odlično podane, zaradi česar so žele zasluženo priznanje občinstva. Tudi samospeva mezosoprana, gđ. Ljubice Bercectove, ki je zapela »Nezakonsko mater«, in baritonista, visokosolca Stojana Berceta, ki je zapel »Mornarja«, sta navdušila občinstvo. Morda pa je bila še najbolj posrečena točka vsega zanimivega in dobrega sporeda nastop pevcev domače osnovne šole, ki so ob spremljavi tamburaškega zbora zapeli Prešernovo »Zdravico«.

V spored je bil vključen tudi kulturni film o Francetu Prešernu. Med pevske točke je treba vključiti še nastop odraslih domačih pevcev, ki so na tej proslavi dokazali, da znajo še peti, čeprav dejansko že dolgo ne obstoja noben domači zbor.

Podobna prireditev je bila nato v torek 27. januarja zvečer na Kontovcu s sodelovanjem tamburaškega zbora z Opčin.

Baletna šola SDD v Trstu

Baletna šola SDD v Trstu je prišla v sredo 28. t.m. ob 17. uri. Vpisovanje se še vedno nadaljuje v ulici Machiavelli 22-II., telefon št. 62-75.

Smrtna kosa

Dne 27. januarja je po kratki kruti bolezni preminul znani tržaški trgovec Josip Prelog.

Ne izgubljajte časa po nepotrebnem!

Agencija Celeritas

TRST, ul. Machiavelli 13, tel. 31-404

Vam o najkrajšem času oskrbi vsakovrstne uradne listine, potne liste, oizume, anografske izločke, preode o in iz tujih jezikov, overpoljenje uradnih aktov Izpolnjuje prošnje za prehod meje v FLR in jih izroča Delegaciji v rešitev.

Vse o najkrajšem času in za nizek honorar Se priporočamo!

URARNA

UL. ROMA 19

ZLATARNA

VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH! LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE.

Sporočilo

Trgovina čevljev **Donda**

javlja svoji cenjeni klienteli da se je začela

RAZPRODAJA z velikim popustom

kar pomeni znaten prihranek za kupca obutev vseh vrst in mir za moške, ženske in otroke

Donda

TRST - LARGO BARRIERA VECCHIA

Štipendije, podpore, beda v naši Beneški Sloveniji

(Nadaljevanje s 3. strani)

zastopani po dveh delnih poslancih, ki so prišli v Furlanijo, ne vemo iz katerega kota Italije, in poznajo Benečijo in nje prave potrebe kakor povprečni Matajurac Kalabrijo. Demokristjani mislijo, da je z zastopniki, ki niso Furlani, tem manj pa Slovenci, vzhodna meja Italije bolj varna. Ti pa mislijo, da bodo Slovenci s štipendijami in italijanskimi otroškimi vrtci pozabili svoj materini jezik in zlobudrali, čeprav spakredano italijansko, da ne bodo več ne lačni ne žejni in bodo živeli le od ljubezni do Italije.

Naša tuja zastopnika v deželnem zboru bi bila morala podpreti Martotijev ugovor in — čeprav le v deželnem odboru — povedati vladi, da prebivalci Nadiških in Terskih dolin ne potrebujejo raznardevalnih podpor, ampak nujne gospodarske pomoči in olajšanja pri neznosnih davkih.

Ne poznamo še izida lanskega ljudskega štetja v naših občinah, vendar smo prepričani, da nas bodo presenetili. Če bo šlo tako naprej, se bodo v kratkih letih naše gorske vasice izpraznile. Vse sili proč, kamor koli, ker doma ne more izhajati. Sto in sto naših fantov najdes jih v vsakem kotu Francije, Kanade, Kaledonije, Argentine in marsikateri trpi lakoto v avstralskih taboriščih za brezposelne. Marsikateri gre s trebuhom za kruhom z upanjem, da bo našel goto-

vo delo in kvartir, ter da bo poklical za seboj še družino. Gotovo je, da naše družine ne zapuščajo svoje starostne, katere so se skozi stoletja krčevito držali, zaradi prevlekega blagostanja ali pa iz strahu pred »borzami« (štipendijami) ali podporami; tudi iz ljubezni do Italije ne.

Naša deželna vlada je bila vedno skopna do naših občin in naši zastopniki pri deželnem odboru bi morali predlagati, naj bi deželna vlada prevzela vsaj nekatera neznosna bremena naših občin, na primer vzdrževanje glavnih občinskih cest, ki so postale pravi potoki in popolnoma neuporabne, ker občine ne morejo nalagati novih davkov za njihovo vzdrževanje. Tudi večje bolniške stroške bi morala prevzeti dežela. Prav bolniški stroški tiščejo najbolj naše občine in mečejo na cesto naše družine. Prenaporno delo, nezadostna in slaba hrana spravljajo naše ljudi v čedajsko bolnišnico in posebno v čedajnico protijetičnega dispenzarija v Cedadu.

Ti so resni problemi Nadiških in Terskih dolin, za katere bi se morala vlada zavzeti. Tudi najbolj histerični »patrioti« hvalijo beneške Slovence, da so bili vedno lojalni do Italije, da so prelili mnogo krvi za Italijo itd. v vojnah, ki so prinesle tako bedo Benečiji; dolžnost hvalečnosti Italije bi bila, da bi jim pomagala iz bede in ne jih... kaznovala z zatiranjem njihovega materinega jezika, ki je najdražja dediščina za vsakega človeka.